

Бярозка

№ 9/2013(1024)

bjarozka@mail.ru
vk.com/club 34570145

Усё цячэ, усё змяняецца, але жыццё, тым не менш, працягваецца…

Вось і ў «Бярозцы» адбыліся змены, і, прытым, істотныя. Бо поўнасцю аднавіўся яе творчы калектыў, і гэты вераснёўскі нумар — першае сур'ёзнае выпрабаванне новых супрацоўнікаў на прафесійную годнасць, ці, хутчэй, іх уступны экзамен. Ну, а экзаменатарамі, вядома ж, будзеце вы, нашы паважаныя чытачы. Усе свае заўвагі, прапановы, пісьмы дасылайце на адрас часопіса «Маладосць» з паметкай «Бярозка». Ці па электронных адрасах: maladost@bk.ru альбо bjarozka@mail.ru.

Абяцаем уважліва чытаць усё тое, што вы нам будзеце дасылаць. І не проста чытаць, а абавязкова ўлічваць у сваёй будучай працы вашы заўвагі і прапановы. І, вядома ж, друкаваць на старонках «Бярозкі» тыя вершы, апавяданні ці артыкулы, якія вы будзеце нам дасылаць. Зразумела, калі яны будуць вартыя таго, каб з'явіцца ў «Бярозцы».

Ну, а ніжэй прапануем вашай увазе развітальны артыкул Кацярыны Безмацерных, якая з'яўлялася асноўным стваральнікам апошніх нумароў «Бярозкі».

Стваральнікі «Бярозкі»

Развітальны ліст любоўны

Здаецца, усе на свеце дзеці малююць. Але, не ведаю, ці вырабляюць усе на свеце дзеці часопісы і падпісныя каталогі. Я ж, дзелавое дзіця, займалася гэтым яшчэ ў раннія гады. А сваю першую кніжку, з тыражом 1 экзэмпляр, у самасшытым сшытку, напісаную фламастарамі, распачала пісаць у пяць. Не выхваляюся і не хачу падкрэсліць уласную абранасць. Бо... Калі б можна было змяніць свой лёс... Калі б было можна! Я б, відаць, выбрала быць не пісакам, а мастаком, напрыклад. :) Аднак ёсць тое, што ёсць, і тое, што ёсць, досыць няблага, калі разабрацца. Калі, карацей, дагулялася! Мая першая ў жыцці праца — праца менавіта ў часопісе.

Усяго два гады ці цэлых два ў «Бярозцы» — любімай «Бярозцы»! І вось — я яе пакідаю... Развітвацца — заўжды кранальна і неяк урачыста. Сум і радасць у развітанні становяцца адным, утвараючы новы хвалюючы колер.

Хочацца напісаць свой развітальны ліст праўдзіва. Ды ўсё адно не атрымаецца! Тэкст — гэта ўжо не пражытае, а штосьці іншае... Ды і цэлых два гады ў рэдакцыі «Бярозкі» ў адзін тэкст не запіхнеш. Нейкая істотная дэталь абавязкова не змесціцца, а які-небудзь вобраз будзе празмерна салодкім і глянцавым, што толькі праз год заўважыш.

У часопіс «Бярозка» я трапіла па размеркаванні, скончыўшы ў 2011 годзе Інстытут журналістыкі. Застацца ў родным Мінску, маім ад самага нараджэння, ды яшчэ і ў часопісе, а не газеце, — гэта было сапраўднай Радасцю. Уздыхнула з палёгкай: няпросты момант прымусовага размеркавання скончыўся найлепшым чынам!

Усе два гады ставілася да сваёй працы як да каштоўнасці. Месцамі — нават як да значнай і адказнай місіі, як бы пафасна ні гучала.

Люблю гісторыю журналістыкі. Таму з інтарэсам праводзіла некаторыя са сваіх працоўных дзён у Нацыянальнай бібліятэцы, вывучаючы старыя нумары нашага літаратурна-мастацкага і грамадска-палітычнага выдання для падлеткаў. Я ж не пішу курсавую альбо дысертацыю, што за дзівачка? І каму патрэбна такое даследаванне? Мне! Гэты цікавы занятак дазволіў адчуць цёплае і прыемнае, свае карані і падрымку — усё, што можна назваць словам «пераемнасць». Гісторыя выдання — гэта штось надуманае? Няпраўда! Ад мінулага немагчыма адмовіцца. Твая прабабуля і прадзядуля — непазбежнасць і зусім не міт.

Калісьці «Бярозку» рабілі Уладзімір Дубоўка, Алесь Якімовіч, Вячаслаў Адамчык, Анатоль Грачанікаў... Тут друкаваліся Кузьма Чорны, Янка Брыль і Васіль Быкаў. А часопіс 1990-х, калі аднаўлялася незалежная Беларусь, і папулярнасць набываў беларускі рок, і так хацелася распавядаць зялёным падлеткам пра нашыя падзабытыя замкі — проста казка!

...Калі толькі прыходзіш працаваць у рэдакцыю часопіса, разглядаеш, рэдагуеш першыя тэксты, дык вельмі абвострана адчуваеш: «Я трымаю сэрца на далоні!» Чыйсьці творык, чыёсьці жывое сэрца — на тваёй далоні. А гэта вельмі хвалюе і кранае, боязна пакрыўдзіць, зрабіць штосьці не тое з гэтым «сэрцам жывым». Памятаю, як падчас сваіх першых уражвальных месяцаў у «Бярозцы» я знайшла ў адной мінскай школцы чацвёртакласніка-пісьменніка. Ён чырванеў, саромеўся — і ўсё ж даверыў мне сваю аповесць у тоўстым агульным сшытку, напісаную ад рукі, няроўным почыркам. Яшчэ і малюначкі... Наша праца — лепшая ў свеце! Мной тады авалодала шалёная радасць, гэты сшытак адчуваўся сапраўдным скарбам, я выхвалялася сваёй знаходкай перад сябрамі. Але гэтак — толькі спачатку. З часам грубееш, становішся больш цынічным і халодным. Але ўсё адно — застаешся чалавекам, а значыць, рэгулярна ўражваешся і радуешся.

За свае дваццаць пяць гадоў я ўжо зразумела, што збегчы ад будзённасці немагчыма. Будзённасць здараецца нават у літаратурна-мастацкім часопісе, калі вакол цябе адныя паэты і празаікі. Але ж нават з ёю, гэтай неадчэпнай будзённасцю, у «Бярозцы» — клёва! Праца ў часопісе, як сапраўдны каханы хлопец, не можа расчараваць дарэшты. Бо, нарадзіўшыся на планеце Зямля, немагчыма страціць інтарэс да людзей.

Завяршэнне майго цеснага сяброўства з «Бярозкаю» супала з маім журналісцкім днём народзінаў: роўна дзесяць год таму я, пятнаццацігадовая, упершыню надрукавалася ў сапраўднай газеце, а не той, з алоўкамі і фламастарамі, выдаўцом якой сама з'яўлялася. Улетку 2003 памёр Васіль Быкаў. Мы падрабязна вывучалі яго творчасць у школе. Але, прыйшоўшы з сяброўкай на паніхіду, заўважылі, што на ёй выключна людзі ў гадах. А школьнікі, якія таксама яго чыталі?.. Пра гэта, малалетачка, я і напісала свой творык-разважанне. А надрукавацца ўпершыню, кожны аўтар ведае, Радасць Найвялікшая.

Праз дзесяць гадоў на працы я асабіста пазнаёмілася з паэтам Віктарам Лупасіным. Ён і падараваў гэтае файнае слоўка — «малалетачкі». Гэта тыя, хто хаця б на год маладзейшыя за цябе. Усё справядліва: праз дзесяць гадоў я ўжо не толькі друкуюся ў прэсе, але і сама рэдагую малалетачак. «Кветачкі» эпохі змяніліся. У мае падлеткавыя гады не было ЖЖ і сацыяльных сетак. Мы шмат пісалі асадкай: дзённікі і доўгія лісты сябрам па перапісцы з іншых гарадоў. Мы шанавалі газету «Переходный возраст» — тады такую нефармальную, аль-

тэрнатыўную, моладзевую. «Переходный возраст» нараджаў буйную і вельмі сапраўдную мару паступаць менавіта на журфак. Мне здаецца, што цяпер гэтая прафесія стала нашмат менш папулярнай сярод моладзі. І пісаць гелевай асадкай доўгія лісты загадкавымі вечарамі ці на нудотных уроках, класці гэтыя лісты ў каляровыя самаробныя канверты — таксама непапулярна.

Два гады ў «Бярозцы»! Вядома, гэтыя два гады ўвабралі ў сябе ЛЮДЗЕЙ! На развітанне, з удзячнасцю, мне б хацелася ўзгадаць, перадаць прывітанне тым, хто дапамагаў рабіць нам часопіс. Тых, чыё «жывое сэрца» ляжала на маёй далоні, пад маім рэдактарскім вокам — і я любавалася, разглядала яго, непаўторнае сэрца. Кагосьці тут не ўзгадаю, аўтараў багата ў нас друкавалася, ды і тэкст проста няздольны змясціць ўсіх-усіх, усе-усе дэталі. Такім чынам… Музычны крытык Вітаўт Мартыненка, чытаць якога сапраўдная інтэлектуальная асалода, размяшчаўся ў галерэі нашых пазаштытных аўтараў на асаблівым, ганаровым месцы. Наташа Ленская —даволі амбіцыйная і мэтанакіраваная дзяўчына — запомнілася як Вялікая Аматарка Рок-музыкі. Нядаўна Наташа ўразіла, падзяліўшыся паведамленнем у сацыяльнай сетцы пра тое, што паступае вучыцца на журналіста… у Піцер! Паліна Бучэль, цяперашняя студэнтка Інстытута журналістыкі, спачатку друкавала ў «Бярозцы» свае публіцыстычныя матэрыялы, але ж нядаўна ўжо і мастацкую прозу даслала. Алена Бірукова рэгулярна друкавала ў нас свае эсэ-разважанні, дзе паказала сябе чалавекам асэнсаваным, здольным задумавацца над важным. Проза Алісы Шэрэр з Рэчыцы парадавала: розныя сёння ёсць падлеткі, але і падлеткі з літаратурнымі здольнасцямі таксама ёсць! Не магла не запомніцца Кацярына Жорава з Ліцэя БДУ: «Мокры снег» — экспрэсіўныя, атмасферныя празаічныя спробы, што чапляюць сваёй сапраўднасцю і падрабязнай празаічнай прамаляванасцю. Натхненне і захопленасць словам адчуваюцца ў Кацярыны Лясун. Карына Чуес дарагая нам найперш сваім узростам: 12 гадкоў! А ўжо ў часопісе выступіла! Цяперашні студэнт гістарычнага факультэта БДУ Уладзь Калеснікаў друкаваў вершы і прозу. Аднак, па шчырасці, больш проза ў душу запала: мілыя такія паштовачкі-мініяцюры. Мы рады, што зрабілі добрую справу і дапамаглі назбіраць публікацыі такім сёлетнім абітурыентам Інстытута журналістыкі, як Святлана Смык, Андрэй Голуб, Вераніка Гамзюкова.

Што ж, бывай, любая «Бярозка»! І любая рэдакцыя, дзе дыхалася гэтак вольна. А ўсім нашым аўтарам і чытачам хочацца пажадаць памятаць пра тое, што жыццё — значна больш, чым стаць журналістам альбо пісьменнікам. Не падманвайце сябе, не адкладвайце радасць на будучыню, шчасце — гэта не стаць кімсьці, шчасце — гэта проста жыццё!

Кацярына БЕЗМАЦЕРНЫХ

АД РЭДАКЦЫІ ЧАСОПІСА «МАЛАДОСЦЬ». Рэдактар аддзела школьнага жыцця Кацярына Безмацерных не развітваецца з вамі. Перадаўшы сваю пасаду ў часопісе не менш крэатыўным асобам, яна абяцала быць нашым пазаштатным карэспандэнтам з замежжа. «Лісты з Індыі» — магчыма, так будуць называцца яе допісы ў рэдакцыю, якія, безумоўна, размесцяцца на старонках «Бярозкі».

● **Верасок**

А восень на дрэвах фарбуе лісточкі

Восень — птушка залатая

Восень, восень залатая!
Колькі лісця ападае...
Заўтра птушкі адлятаюць,
Лісцем восень замятаюць.

Восень, восень залатая
Дрэвам косы расплятае.
Сонца ў небе не смяецца,
Павуцінне ўсюды ўецца.

Восень, восень залатая,
Хутка сцюжа завітае.
Лягуць белыя пушынкі,
Замятуць сляды, сцяжынкі.

Лізавета ЛАМАНОС,
Мінскі раён, п. Гатава

Заслаўе

З далёкіх часоў і да сённяшніх дзён
Ты розныя зведаў хвіліны.
І назву сваю атрымаў нездарма
Ў гонар сына вялікай княгіні.

Краявіды твае на палотнах жывуць,
Ў габеленах — легенды і мроі.
Ў час Купалля вянкі па Чарніцы плывуць,
Як і той старажытнай парою.

Хоць за тысячу год адлічыў табе лёс,
Ты такі ж малады і прыгожы,
З папялішчаў вайны адрадзіўся, уваскрос
Працай простых людзей, дапамогаю Божай.

Дык квітней, зеляней, горад мой дарагі,
Каб табой ганарыцца маглі мы,
Каб нашчадкі таксама цябе зберaглі,
Горад сына вялікай княгіні.

Кацярына МАКАРЧЫК,
г. Заслаўе

Школа

Калісьці ў першы клас сюды прыйшла,
І ты такой вялікай мне здалася.
Я для сябе тут шмат карыснага знайшла,
Ты з цягам часу роднай падалася.
У сценах тваіх featureзнае было:
Сяброўства, першае каханне.
А колькі тут цікавага прайшло!
Былі і радасць, і расчараванне...
Настаўнікі нам сталі, як бацькі,
Забыць пра іх не зможам мы ніколі.
І потым будзем, колькі будзем жыць,
Успамінаць сваю вучобу ў школе.

Юлія КАЖУХАР,
г. Заслаўе

Як не любіць цябе, Радзіма?

Як не любіць цябе, Радзіма?
Красу тваіх багатых ніў,
Дзе каласяцца моры жыта,
Дзе пахне горыччу палын.

Буслы ляцяць здалёк дадому,
Дзе гнёзды-хаты ў іх стаяць,
Дзе прамяніцца сонца ў вокнах,
Азёры сінню зіхацяць.

Мой родны кут — прытулак родны,
Бацькі жыццё далі мне тут.
Дзе б я не заблукала ў свеце,
Мяне чакае родны кут.

Юлія КАЧАН, Віцебская вобласць,
Міёрскі раён

Прырода

Прырода — багацце зямлі беларускай!
Пакрыла зямлю ты зялёнаю хусткай,
Палеткі, лясы, сенажаці, дубровы —
Для кожнага сэрца вы любы і новы.
Вясной ажывае прыгожа прырода,
Вяртаюцца птушкі да роднага лога.
Улетку цвітуць незлічоныя краскі...

А восень на дрэвах фарбуе лісточкі,
Пляце павуцінне, змяншае дзянёчкі.
Прыходзіць зіма — засынае прырода,
І мроіцца ёй цеплыня і лагода.

І кожнай парою мне любы прасторы
Зямлі маёй роднай, маёй непаўторнай.

Павел ВАЛЕЎКА,
Віцебская вобласць, Міёрскі раён

* * *

Каханне,
нянавісць,
пакута,
любоў...
Нам дадзена гэта ад Бога.
Так ёсць, так было...
І паўторыцца зноў
Жыццё наша, нібы дарога.
Па гэтай дарозе цяжкога жыцця
Павінны ісці мы бясконца.
Пачатак...
Ніколі не будзе канца...
Дарога, аблокі і сонца.

Валерыя ЯКІМОВІЧ,
Мінскі раён, Самахвалавічы

● Літаратурныя старонкі

Генадзь АЎЛАСЕНКА

Вася Лайдачкін і спрэчка планет

Прысніўся аднойчы Васю Лайдачкіну дзіўны сон. Быццам прыйшлі да яго ў госці ўсе планеты нашай Сонечнай сістэмы. Вядома ж, акрамя Зямлі, бо нават у сне Вася добра разумеў, што сам у гэты момант на паверхні зямной знаходзіцца, а таму ў госці да яго Зямля прыйсці ніяк не магла.

А так усе астатнія планеты дружна да Васі завіталі. І вялізны Юпітар, і маленькі Меркурый, і Венера з Марсам...

Хацеў наш Васіль спачатку здзівіцца такому міжпланетнаму да сябе візіту, але ўспомніў, што гэта толькі сон, і не стаў здзіўляцца. Прыняў планеты ветліва, за стол іх пасадзіў, цукеркамі пачаў частаваць. Бо не кожны дзень, што ні кажы, планеты ў госці да цябе заходзяць, дакладней, не кожную ноч, бо справа гэтая ў сне адбывалася...

А планеты ўзялі па цукерцы кожная і кажуць:

— Прыйшлі мы да цябе, Вася, па справе, і справа гэтая вельмі важная. Рассудзі нас, Вася, па вялікай мудрасці сваёй, дакладней, рассудзі спрэчку нашу спрадвечную!

Хацеў Вася ў другі раз здзівіцца, пачуўшы пра «вялікую сваю мудрасць», але ўспомніў, што ўсё гэта толькі ў сне адбываецца, і здзіўляцца зноў-такі не стаў. Спытаў толькі, пра што спрэчка гэтая даўняя.

— А спрэчка ў тым, — кажуць планеты, — што ніяк не можам мы вызначыць, якая з нас, планет, найлепшая ва ўсёй сістэме нашай Сонечнай! Вось ты нас і рассудзі, вызначы з нас найлепшую. Толькі май на ўвазе, што Зямля твая ў гэтым нашым конкурсе не ўдзельнічае, бо ты, вядома ж, ёй перавагу адразу аддасі!

Задумаўся Вася. А потым даў планетам яшчэ па цукерцы і кажа:

— Цяжка мне, паважаныя планеты, нягледзячы на ўсю вялікую мудрасць маю, выбраць сярод вас найлепшую, бо мала я пакуль што пра кожную з вас ведаю. Так што вы спярша мне крыху пра сябе раскажыце, а потым я ўжо і вырашу спрадвечную спрэчку вашу. Вось ты, Юпітар, і пачынай. Раскажы мне, у чым ты самы-самы...

— Я — самы вялікі! — з гонарам адказвае Юпітар. — Нават самы-самы вялікі, бо планеты большай за мяне ва ўсёй сістэме нашай Сонечнай не маецца!

Паглядзеў Вася на Юпітар. І сапраўды, узвышаецца ён над астатнімі планетамі, нібы гара над пагоркамі невялікімі. Даў Вася за гэта Юпітару яшчэ адну цукерку і хацеў ужо прызнаць яго найлепшай з планет, але не паспеў...

Бо выскачыла аднекуль з-за Юпітара маленькая такая планетка, ды як залемантуе:

— Я, Меркурый, бліжэй за ўсе іншыя планеты да Сонца нашага знаходжуся! А значыцца — я самы з усіх вас найлепшы!

— Знайшоў, чым хваліцца! — фыркнула насмешліва Венера. — Ты яго, Вася, не слухай! Па-першае, у гэтага Меркурыя нават атмасферы ўласнай няма, па другое — на ім вялізныя перапады тэмператур! Уяўляеш, днём гарачыня такая, што нават камяні плавяцца, а ноччу — мароз люты!

— Праўду кажаш! — падтрымала Венеру другая планета, яшчэ меншая за Меркурый. — Вось я, Плутон, сапраўды самы-самы!

— Ну, і ў чым жа ты самы-самы? — спытаўся ў яго Вася недаверліва.

— А ў тым, — кажа Плутон, — што, па-першае: я самая далёкая ад Сонца планета, па-другое: самая халодная! Ну, і самая з усіх малая... гэта ўжо патрэцяе выходзіць...

— Ды якая ты планета! — зноў Венера сваю рэпліку ўставіла! — Сыходзячы з самых апошніх даследванняў, вучоныя, наогул, цябе з нашага планетнага спіску выкраслілі! Малы занадта!

Зірнуў Вася на Плутон, Меркурый поглядам змерыў... і толькі галавой адмоўна матлянуў. Даў ім па цукерцы, каб не вельмі перажывалі, і зноў да Юпітара павярнуўся.

І зноў не паспеў яму першае месца прысудзіць, бо Венера перашкодзіла.

— А ці ведаеш ты, Вася, — кажа яна, і здзекліва так на Юпітар пазірае, — што Юпітар з адных толькі газаў складаецца. І ён, і Сатурн, і Уран, і Нептун. Іх так і называюць: газавыя гіганты! Ды на іх, калі хочаш ведаць, нават паверхні цвёрдай няма!

— Ды не можа такога быць! — аж абурыўся Вася. — Як гэта, планета ды без паверхні? Маніш ты, напэўна, Венера?

— А ты ў іх сам спытай, калі мне не верыш! — аж пакрыўдзілася на такі недавер Венера. — Спытай, спытай!

Паглядзеў Вася на Юпітар, паглядзеў на другіх газавых гігантаў і зразумеў, што не зманіла Венера. Уздыхнуў ён, даў збянтэжаным гігантам па цукерцы і зноў да Венеры павярнуўся.

— А ў цябе хоць паверхня цвёрдая маецца? — пытае ў яе.

— А як жа! — кажа Венера. — Ды яшчэ якая!

— А ў мяне чым горшая? — з крыўдай уступіў у размову Марс. — Тым больш, што маю паверхню нават у тэлескоп убачыць можна, а твая заўсёды за воблачнасцю схавана!

— У цябе няма воблачнасці, вось табе і зайздросна! — агрызнулася Венера. — Ды і якая можа быць воблачнасць з тваёй слабой атмасферай!

— Затое ў мяне спадарожнікі маюцца, якія вакол мяне круцяцца! — захваляваўся Марс. — У цябе вось аніводнага спадарожніка няма, а ў мяне іх цэлых два: Фобас і Дэймас!

— Знайшоў, чым хваліцца! — аж зайшоўся ад смеху Юпітар. — Ды ў мяне іх процьма, спадарожнікаў гэтых! А некаторыя з іх па памерах нават гэтым двум недамеркам не саступаюць!

І ён паказаў на Меркурый з Плутонам, а тыя ад такой крыўды аж заплакалі. Прыйшлося Васю іх суцяшаць, цукеркамі зноў частаваць.

— Спадарожнікі ў мяне таксама ёсць і не малыя! — уступіў у размову Сатурн. — А Тытан, найбольшы мой спадарожнік, нават уласную атмасферу мае! Але я пра іншае хачу сказаць. Вось ці мае хто з вас такое кальцо, як у мяне? Паглядзі, Вася, якое яно ў мяне вялікае ды прыгожае!

Зірнуў Вася на Сатурн. І сапраўды, вакол планеты гэтай яркае-яркае кальцо, і нават не кальцо, а вялізнае іх мноства, адно ў другое ўстаўленыя ... ні ў адной з іншых планет такога і блізка не назіраецца. Уран, праўда, таксама меў штосьці падобнае, але кольцы ягоныя, вузкія і блёклыя, ні ў якое параўнанне з кольцамі Сатурна не ішлі...

Залюбаваўся Вася на кольцы, хацеў ужо Сатурн пераможцам конкурсу аб'явіць, але своечасова ўспомніў пра адсутнасць цвёрдай на ім паверхні і ўстрымаўся. Ды Сатурн і сам зразумеў, што адных толькі кольцаў для Васінай прыхільнасці недастаткова. Уздыхнуў ён цяжка, атрымаў у суцяшэнне ажно дзве цукеркі і на задні план адышоў. А да Васі зноў Марс з Венерай падступаюць.

— З нас двух табе, Вася, выбіраць давядзецца! — кажа Венера. — Так што выбірай, ды правільна выбірай!

— Вось-вось, правільна выбірай! — дадае Марс. — Таго, пра каго ты больш кніжак фантастычных чытаў, фільмаў глядзеў.

Хацеў Вася прызнацца, што, нягледзячы на ўсю сваю мудрасць, кніжкі не вельмі паважае, але ўспомніў раптам, што зусім нядаўна фільм па тэлевізары паказвалі са Шварцэнегерам у галоўнай ролі. Фільм той называўся «Успомніць усё», і якраз на Марсе падзеі фільма адбываліся. Узрадваўся Вася, хацеў ужо аб'явіць Марс пераможцам, але тут у пакой цэлы натоўп планет уварваўся, ды маленькіх нейкіх...

— І мы, і мы! — крычаць гэтыя ліліпуты. — І нас, і нас!

— Ды хто вы такія? — здзіўлена пытае ў іх Вася. — Няўжо таксама планеты!

— Мы — астэроіды, або малыя планеты! — крычаць ліліпуты. — Мы таксама вакол Сонца па сваіх уласных арбітах рухаемся і таму маем поўнае права ў гэтым вашым конкурсе ўдзельнічаць! А для пачатку дай нам таксама па цукерцы!

Невядома, чым бы ўся гэтая справа закончылася, магчыма, і каметы ў госці да Васі завіталі б, але ў гэты самы момант Вася прачнуўся. Дакладней, маці яго пабудзіла, каб у школу не спазніўся. На факультатыў па астраноміі, даклад да якога Вася вечарам старанна рыхтаваў, бо маці побач увесь час знаходзілася і дзяжку ў руцэ трымала. Для лепшай, так сказаць, стымуляцыі творчага працэсу...

І ведаеце, дапамагло. Бо інакш, хіба ж мог Васю Лайдачкіну такі дзіўны і, галоўнае, пазнавальны сон прысніцца!

● **Школа пачынаючых журналістаў**

Думкі з майго дзённіка

У мяне часта змяняецца настрой. І калі раптам адчуваю, што мне становіцца сумна, я адасабляюся ў сваім маленькім свеце, каб супакоіцца і паразважаць пра розныя рэчы.

Скразняк у душы

Калі мне сумна, я люблю сядзець на падаконніку ў сваім пакоі і глядзець на неба... Яно заўсёды мяне прыцягвала і магло супакоіць разнастайнасцю формаў аблокаў або ззяннем яркіх зорак.

За акном восень, таму рана сцямнела. На вуліцы ўжо ва ўсю пануе ноч... А неба зорнае-зорнае. Уладкаваўшыся ва ўлюбёным мястэчку, накіравала погляд на зоркі. Чамусьці думаю, што яны з'яўляюцца не проста так, а каб прынесці радасць людзям. Мне здаецца, што сёння гэтыя маленькія агеньчыкі свяцяць неяк па-іншаму, незалежна адно ад аднаго. У гэты момант я ўяўляю, што неба — гэта вялікі і бясконцы свет, падобны да зямлі, а зоркі — адзінокія людзі, якія ў душы адчуваюць тое ж, што і я. І мне робіцца неяк не па сабе... Няўжо ў свеце столькі адзінокіх людзей?

...Усё часцей і часцей я пачынаю заўважаць, што чым больш сур'ёзныя мае праблемы, тым менш людзей, гатовых мне дапамагчы. Гэта падобна да своеасаблівага адбору. Менавіта ў такіх сітуацыях ты пачынаеш разумець, хто цябе шануе, для каго ты па-сапраўднаму важны...

Самае страшнае ў гэтай сітуацыі — усведамляць, што людзей, гатовых табе дапамагчы, няма. Што ўсе, каго ты лічыш сябрамі, на самай справе толькі блізкія знаёмыя. Вельмі страшна прымаць сваю адзіноту!

І чым часцей здраджваюць, тым больш ран у тваім сэрцы. І ў гэтай незапоўненай пустаце адразу ж пачынае веяць скразняком. Становіцца вельмі халодна.

Набліжаецца поўнач, а я ўсё думаю пра адзіноту. У галаве ўсплываюць розныя моманты майго жыцця, звязаныя з сябрамі. Я ўспамінаю ўсё: нашы

гульні, сумесныя паездкі, дні нараджэнняў, купанне ў фантане на плошчы... Я адчуваю, што ўсё ж такі мае сябры сапраўдныя, і без іх няма часткі мяне... Без іх я — ужо не я...

Вочы...

Здаецца, няма нічога больш прыгожага. Злавіўшы адзіны нясмелы погляд, можна зразумець усё тое, што адчувае ў гэты момант чалавек: шчасце, радасць, боль, расчараванне, адзіноту, страх...

Больш за ўсё ў людзях я цаню іх вочы. Яны ніколі не падмануць, дапамогуць зразумець натуру, характар.

Я вельмі люблю яркія, шчаслівыя, бяздонныя вочы. Калі ты ныраеш туды, зачараваны іх прыгажосцю і глыбінёй, то зведваеш невытлумачальную эйфарыю, пік шчасця, задаволенасць ад таго, што змог зазірнуць у іх, атрымаць асалоду і вынырнуць, глыбока ўздыхнуўшы...

Мяне заўсёды палохалі пустыя і шкляныя вочы... Сутыкнуўшыся з такім чалавекам усяго толькі на імгненне, мае ўласныя вочы цьмянеюць. У такі погляд я проста баюся нырнуць, бо, здаецца, там мне не хопіць паветра...

Людзі, спрабуйце зрабіць сваіх блізкіх шчаслівымі, запальвайце іх вочы! Толькі з яркім і бліскучым поглядам лёгка жыць. Бо калі твае вочы гараць, то яны могуць запаліць і іншыя...

Вясёлкавыя людзі, ау!

Дзіўныя ўсё ж такі людзі. Зірнеш у акно, а яны ўсе, як робаты, быццам пад капірку зробленыя. Усе сумныя, шэрыя і некуды бягуць...

Няўжо і праўда, усе настолькі заклапочаны сваімі праблемамі, што ім няма калі радавацца жыццю, заўважаць яе драбнюткія яркія моманты? Людзі перасталі здзіўляцца першаму снегу, сонечным праменьчыкам, маладой зялёнай траўцы. Прачынаюцца раніцай, бачаць першыя прамяні сонца, але не цешацца з іх, а ўздыхаюць, што зноў трэба рана ўставаць. Выпаў снег — трэба апранацца цяплей і хутчэй бегчы на работу, бо холадна.

Аднак сярод гэтай шэрасці ўсё ж такі засталіся чулыя, радасныя і ўважлівыя людзі. Менавіта яны робяць наша жыццё яркім і запамінальным, заўсёды ва ўсім шукаюць аптымізм. І нават, калі здаецца, што выйсця няма, яны абавязкова дапамогуць і падтрымаюць.

Але «вясёлкавых» людзей, на жаль, становіцца ўсё менш і менш. Такім у грамадстве жывецца нялёгка. Іх не разумеюць і цураюцца, таму ў іх вельмі мала сапраўдных сяброў. Але ў сілу свайго характару яны ніколі не сумуюць і цалкам аддаюць сябе тым, каму давяраюць.

Напэўна, «вясёлкавыя людзі» з'явіліся для таго, каб дзяліцца з навакольнымі сваім аптымізмам, вучыць іх радавацца жыццю і такім чынам павялічваць колькасць шчаслівых людзей.

Я веру, што з часам людзі навучацца жыць ярчэй!

Ксенія РАГЕЛЬ, г. Маладзечна,
школа журналістыкі «Маладзік»

● **Школа пачынаючых журналістаў**

Наша спадчына

«Мой родны край» — так гучыць тэма першых урокаў амаль ва ўсіх школах. З самага пачатку нас вучаць любіць сваю радзіму, ведаць яе гісторыю і паважаць родную мову.

Я вучуся ў Лебедзеўскай сярэдняй школе Маладзечанскага раёна. Сіламі настаўнікаў, вучняў і бацькоў у 1984 годзе ў нашай школе быў створаны гісторыка-краязнаўчы музей «Спадчына», які падзелены на тры секцыі: гістарычную, этнаграфічную і літаратурна-мастацкую. З першага дня яго заснавання кіраўніком з'яўляецца настаўнік гісторыі Антон Апанасевіч. Ён вучыць нас любіць беларускую зямлю і рабіць дабро на яе карысць. А для гэтага трэба ведаць пра Беларусь і пра малую радзіму як мага больш. Вось таму малодшыя школьнікі часта наведваюць музей, дзе экскурсаводы з ліку старэйшых вучняў зацікаўліваюць іх гісторыяй.

Пачынаем падарожжа ў музеі з легенды пра паходжанне назвы Лебедзева. Згодна з ёй, вёска ўзнікла на месцы вялікага возера. Пасярод яго, на востраве, здаўна жылі лебедзі і ахоўвалі пляціны і дамбы.

Але галоўная скарбніца любой мясцовасці — гэта людзі. Ім у музеі прысвечана большасць стэндаў. Тут у свой час нарадзіліся альбо вучыліся і працавалі знакамітасці нашага краю. Напрыклад, гісторык Генадзь Каханоўскі. Адна з экспазіцый музея расказвае пра яго як вучонага, аўтара многіх навуковых манаграфій. Ведаем мы яго і як літаратуразнаўцу, пісьменніка, фалькларыста і краязнаўцу.

Яшчэ адна асоба, якой мы ганарымся, — мастак Раман Семашкевіч. Вельмі высока ацаніў творчыя здольнасці гэтага чалавека ў 20–30-я гады XX стагоддзя вядомы крытык Сяргей Ромаў, які, дарэчы, быў асабіста знаёмы з Пікаса, Матысам, Марке. У кнізе «Мастакі групы 13» сказана: «Семашкевіч — яркая і загадкавая фігура савецкага мастацтва».

Любоў да сваёй малой радзімы адчуваецца ў малюнках Рамана Семашкевіча, а паважлівыя адносіны да землякоў — у лістах да родных. Але — пачакайце! Спынімся на лістах...

Музей захаваў для наведвальнікаў цікавую гісторыю. Падчас вучобы ў Віцебскім мастацкім тэхнікуме, Семашкевіч прыязджаць на радзіму не мог, было небяспечна. Нават весткі, якія прыходзілі ад яго бацькам, трымаліся ў таямніцы. Іх зусім нядаўна знайшлі сваякі мастака і перадалі ў наш музей. Разгортваючы кавалачкі пастарэлых лістоў з ледзь бачнымі літарамі, мы заўважылі на адваротным баку паперы малюнак мастака. Простая на першы погляд

Члены гуртка «Музеязнаўства» ў сваім музеі.

работа з'яўляецца для нас вялікай каштоўнасцю, бо гэта — наша гісторыя і памяць пра земляка.

Выпускнікамі нашай школы з'яўляюцца паэты Рыгор Семашкевіч і Кастусь Цыбульскі, Герой Сацыялістычнай Працы Уладзімір Калачык, акадэмік Васілій Рагуновіч. Прафесар, доктар філасофіі і акадэмік Міжнароднай акадэміі астранаўтыкі Барыс Кіт працаваў у Лебедзеўскай школе настаўнікам матэматыкі і нямецкай мовы. Тамара Супоніна — оперная спявачка і народная артыстка — першыя ўрокі майстэрства таксама набыла ў нашай вёсцы. Жыццё і дзейнасць гэтых асоб з'яўляюцца прыкладам для нас, маладога пакалення.

Наведвальнікі музея любяць затрымацца ў этнаграфічным кутку, бо менавіта тут створана частка інтэр'еру сялянскай хаты мінулых часоў. Дапаўняюць каларыт макет печы, народнае адзенне і калекцыя самавараў.

Шмат матэрыялаў музея прысвечаны тэме Вялікай Айчыннай вайны. Асаблівая ўвага нададзена зброі былых часоў і ўкладу лебедзеўцаў у перамогу над фашызмам.

— Уражлівыя карціны мінулага кранаюць дзіцячыя душы, нараджаюць мары быць падобнымі да дзядоў і прадзедаў, — адзначае Антон Антонавіч.

У музеі «Спадчына» праводзяцца розныя мерапрыемствы, выставы кніг, карцін, сустрэчы з вядомымі людзьмі, замежнымі гасцямі. Нядаўна ў нас пабывала беларуская пісьменніца Вольга Іпатава. Частым госцем з'яўляецца Кастусь Цыбульскі. Летась нашу школу наведалі госці з Італіі і Германіі, а дэлегацыя з Ізраіля перадала ў фонды музея цікавыя матэрыялы па гісторыі яўрэяў мястэчка Лебедзева.

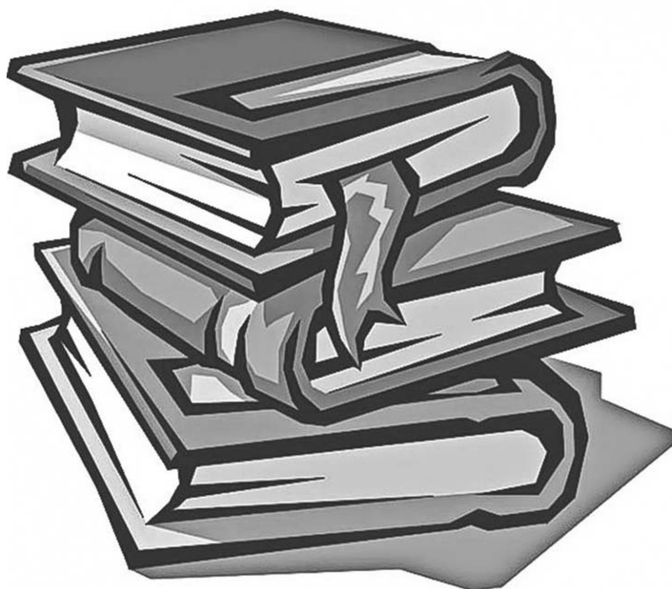
Экспазіцыі музея пастаянна папаўняюцца. Члены гуртка «Музеязнаўства» збіраюць казкі, вершы, песні, паданні і легенды. За апошнія гады былі падрыхтаваны даследчыя працы, з якімі вучні прымалі ўдзел у навукова-даследчых канферэнцыях, раённых, абласных і рэспубліканскіх конкурсах. Усе работы былі адзначаны дыпломамі. У цяперашні час мы рыхтуем шмат новых і цікавых матэрыялаў. Самае ж галоўнае — музей «Спадчына» вучыць нас любіць і помніць свой родны куточак.

Юлія СТРЫГА, г. Маладзечна,
школа журналістыкі «Маладзік»

● **Конкурс**

Казкі са школьнага ранца

Паважаныя чытачы «Бярозкі». З гэтага нумара мы пачынаем новы літаратурны конкурс «Казкі са школьнага ранца», прыняць удзел у якім змогуць усе жадаючыя, каму яшчэ не споўнілася 18 гадоў. Абяцаем уважліва разглядаць усё тое, што вы нам будзеце дасылаць, і ўсе казкі, вартыя таго, каб іх надрукавалі, вы потым абавязкова ўбачыце на старонках «Бярозкі».

Вядома ж, не можа быць конкурсу без пераможцаў! Таму наша журы абавязкова іх вызначыць, і адбудзецца гэта напярэдадні Дня беларускага пісьменства, у жніўні 2014 года. Пераможцаў казачнага конкурсу чакаюць ганаровыя граматы і каштоўныя прызы.

Да Дня беларускага пісьменства будзе прымеркаваны выпуск кнігі, у якую ўвойдуць усе казкі, якія да гэтага часу з'явяцца на старонках «Бярозкі». Так што ў вас, нашы паважаныя чытачы, ёсць рэальны шанц стаць самымі сапраўднымі пісьменнікамі, хай сабе і пачынаючымі. А цяпер за справу! Бярыце ў рукі аловак, ручку альбо прысуньце да сябе клавіятуру камп'ютара — і творчага вам натхнення! А потым дасылайце нам свае казкі ў любым варыянце: папяровым альбо электронным — не мае значэння.Папяровы варыянт — на паштовы адрас: 220034, Мінск, пр. Незалежнасці, 39, рэдакцыя часопіса «Маладосць» (з паметкай «Бярозка»), электронны — maladost@bk.ru альбо bjarozka@mail.ru.

Абавязкова ўкажыце свае дадзеныя: прозвішча, імя, імя па бацьку, год нараджэння, хатні адрас і нумар тэлефона (хатняга або мабільнага).

І яшчэ…

Казачныя гісторыі, якія вы нам будзеце дасылаць, вядома ж, павінны быць беларускамоўнымі і не вельмі вялікімі. Адна, максімум, дзве старонкі. Напрыклад, як казкі першых нашых аўтараў.

Кемлівы кулон

Восенню ляцела чародка вялікіх кулонаў у Афрыку на зімоўку. Ляцелі яны, ляцелі, але адзін малады кулон стаміўся і вырашыў крыху адпачыць. Зляцеў ён уніз і апынуўся на птушыным двары, на якім певень і квочкі паважліва дзяўблі зерне.

Квочкі ўбачылі кулона і спыталі:

— Хто ты такі?

— Я — птушка! — адказаў кулон. — Такая ж, як і вы!

— Якая ты птушка?! — кінуўся да яго певень. — Кукарэ-э-ку!

Кулону вельмі хацелася есці і піць, ды і адпачыць таксама. Ён не хацеў ляцець далей цяпер і вырашыў схітрыць:

— Я — афрыканскі певень! — закрычаў ён. Потым памаўчаў крыху і дадаў: — Кукарэку!

Квочкі, як пачулі, адразу ж абступілі кулона.

— Ко-ко-ко! Які прыгожы!

Певень раззлаваўся:

— У цябе няма рознакаляровага хваста, як ва ўсіх звычайных пеўняў!

А кулон усміхнуўся і адказаў:

— Такія хвасты ўжо не ў модзе! А мой — самы модны!

— Ко-ко-ко! — разам заквахталі квочкі. — Які ён модны!

Певень яшчэ больш расхваляваўся.

— А чаму гэта ў цябе дзюба такая доўгая?!

— Я з афрыканскіх рэк далікатэсы сабе дастаю! — не разгубіўся кулон.

— А ногі навошта такія доўгія? — усё ніяк не сунімаўся певень.

— Каб па афрыканскіх непралазных балотах гуляць! — адказаў кулон.

Пачуўшы гэта, квочкі з захапленнем закудахталі. А певень уздыхнуў, апусціў свой рознакаляровы хвост, ды і прэч адышоў.Так што кулон змог спакойна паесці, папіць і адпачыць.

Але калі ён сабраўся ляцець далей, квочкі захваляваліся:

— Ко-ко-ко! Куды?

— Далёка! — адказаў ім кулон, узлятаючы. — На курорт заморскі! А да вас я будучай вясной завітаю! Да пабачэння!

Чаму чапля на балоце жыве

Раней чапля разам з буслямі жыла на лузе. І заўсёды лічыла сябе самай прыгожай.

Хадзіла яна па лузе і ўсё паўтарала:

— Я — самая прыгожая і прывабная птушка ва ўсім белым свеце! Ах, як шкада, што няма ў мяне люстэрка, каб

сваёй прыгажосцю палюбавацца!

Аднойчы буслы разам з чапляй на новы луг пераляталі. Над полем ляцелі, затым над лесам. І раптам чапля ўбачыла знізу сваё адлюстраванне! Узрадвалася, уніз спусцілася, а гэта балота са шматлікімі воднымі акенцамі.

— Якія вялікія люстэркі! — усклікнула радасна чапля. — Якая я прыгожая! Цяпер я буду заўсёды тут жыць і ў гэтыя люстэркі на сябе любавацца!

З таго часу чапля і жыве на балоце. І кожны дзень на сваё адлюстраванне глядзіць і ўсё ніяк наглядзецца не можа.

А жабкі ды рапухі над ёй насміхаюцца.

— Даўганосая, цыбатая! — крычаць яны. — Ква-ква-квасатуля!!

А чапля за гэта вельмі на іх злуецца і хоча здзяўбаць.

Але, хоць і засталася чапля на балоце жыць, ды так і не змагла да халоднай балотнай вады прызвычаіцца. Таму і стаць на адной назе.

Мілана ЦЫРЫНСКАЯ, г. Чэрвень

Школьная казка

Было тое ў гэтым навучальным годзе або ў мінулым, у нашай школе або не ў нашай — не гэта галоўнае. Галоўнае — што яно ўсё ж было...

Падарылі неяк самаму лепшаму вучню класа новыя школьныя прылады. Яны былі шыкоўныя, са знатнага замежнага канцэлярскага роду Parker. Канешне, хлопчык вельмі ўзрадаваўся — такі падарунак! — і назаўтра, склаўшы ўсе свае прылады ў новы пенал, весела пайшоў у школу. Па трывалыя веды ды добрыя адзнакі.

Тым часам у пенале не было згоды. З пагардай пазіраючы на старых сяброў гаспадара і з гонарам папраўляючы сваю прыгожую сукенку, новая Сіняя Ручка прамовіла:

— Ну і экзэмпляры: праставатыя, зношаныя занадта! Я з такімі працаваць побач не збіраюся!

— Гэтым прымітыўным час у музей збірацца, ім няма чаго рабіць у пенале! — дадаў заморскі Аловак.

І былыя жыхары пенала сціпла адышлі ўбок: хто ціха плакаў, хто злаваўся, але таксама ціха. Што ж зробіш? Яны ж простыя. Куды там да замежных!

— Што ж гэта на белым свеце робіцца?! — спрабавала пярэчыць ранейшая Чырвоная Ручка, але нават яна нічога зрабіць не магла.

— Альбо мы, альбо гэтыя! — паставіла кропку фрэйлен Сіняя Ручка.

Вучань на хвіліну задумаўся, а пасля дастаў старыя прылады з пенала і паклаў іх у кішэню партфеля.

— Улада наша! — заскрыгатаў Цыркуль з новых.

— Улада наша! — падхапілі астатнія чужынцы. І пачалі ўладарыць ды панаваць.

І вось адказны момант — кантрольны дыктант. Вучань паўтарыў усе правілы, вывучыў слоўнікавыя словы і, упэўнены ў сваім поспеху, пайшоў на ўрок. Ён дастаў свае «крутыя» прылады і падмігнуў ім:

— Прыйшоў наш час!

— No problem! — ганарліва адазваліся тыя і пачалі працу.

Фрэйлен Сіняя Ручка так ганарылася сваім нямецкім паходжаннем, што, каб пра яго ніхто не забыўся, праз літару выводзіла то лацінскае «p» замест «п», то «m» замест «м»...

І ўжо ў загалоўку атрымалася аж некалькі памылак: фрэйлен паважна выводзіла «pamылка», замест «памылка»,«pamаць», а не «памяць»...і так увесь дыктант!

Перачытаў хлопчык тое, што напісаў — за Гумку схапіўся, а тая такая гламурная, бакі свае шкадуе. Нічога не выцірае, толькі плямы брудныя за сабой пакідае...

У бядзе ўспомніў гаспадар пенала пра сваіх старых сяброў, асцярожна дастаў іх з партфеля, на працу паклікаў. Зашчыравалі тыя адразу ж, не дазволілі двойцы кватэраваць у кантрольным сшытку.

З таго часу наш герой адказную працу давярае толькі сваім прыладам, але і замежнымі карыстаецца час ад часу. А цябе, чытач, павучае: заводзь сабе новых сяброў, але і былых не забывай!

Ганна ТКАЧЭНКА, Мінскі раён, п. Юбілейны

Лёс гераічнай жанчыны

Калі ішла на сустрэчу з Марыяй Фёдаравай, то неяк не думала, што двухгадзінная размова выклікае такое моцнае ўражанне. Ужо потым успамінала суразмоўцу, асабліва погляд. Вочы, якія былі напоўнены слязьмі, калі 89-гадовая жанчына распавядала пра жудасныя падзеі Вялікай Айчыннай. Сямнаццаць гадоў, апошні экзамен. І вайна...

«24 чэрвеня 1941 года, здаўшы апошні экзамен, атрымала дыплом аб заканчэнні Мінскага педвучылішча. А ўжо 28-га ўцякала з Мінска, бо над горадам кружылі нямецкія самалёты, — успамінае Марыя Міхайлаўна. — Пайшла на Заслаўе, дзе і пераначавала ў знаёмай. Затым вырашыла рухацца ў бок хаты, па дарозе ўбачыла гару солі, вырашыла і дадому ўзяць. Гэта было на Кацярынінскім тракце. Толькі выйшла, гляджу — калона немцаў рухаецца, уцякаць няма куды. Спалохалася. Пад'ехалі на матацыклах, акружылі. Першае, што яны спыталі: колькі кіламетраў да Масквы? А я стаю ў здзіўленні, сказала, што ніколі ў Маскве не была. Потым хутка здагадалася:

— Дык у вас жа карта ёсць, вось і паглядзіце.

Немцы дружна ўсміхнуліся, сказалі: «Гут!» І рушылі наперад...

29-га чэрвеня была ўжо дома, у вёсцы Рэўкуцьевічы. У гэты ж дзень над нашай вёскай пранёсся падпалены самалёт, але зваліўся ўжо каля суседняй. На наступны дзень я пабегла туды, бо бачыла, як ад самалёта парашутыст аддзяліўся. Магчыма, застаўся жывы. Прыйшла да настаўніцы-камсамолкі Ганны Спіцыян, яна ж адвяла мяне да дзеда Кандрата, які і выратаваў стралка-радыста з таго самалёта, Дзмітрыя Янава».

Успамінаючы знаёмства з ім, Марыя Міхайлаўна ўсміхаецца.

— Ай, у Беларусі — усе Марусі!

— Не, Маша — гэта вельмі добрае імя, — з упэўненасцю пацвердзіў Дзмітрый.

Неяк у лесе Марыя Пуцейка знайшла газету ад 3 ліпеня з прамовай Іосіфа Сталіна, дзе быў зварот: «Таварышы!» Гэты нумар газеты яна паказала Дзмітрыю. Ён узрадаваўся такой знаходцы і сказаў:

— Маша, перапісвайце! Толькі ўсю прамову не трэба, а самае галоўнае, што перамога будзе за намі. І распаўсюджвайце, як зможаце.

Стралок-радыст расказаў, што самалёт прыляцеў з-пад Курска, разбамбіў эшалон у Маладзечне, затым на шашы каля Радашковічаў калону абстраляў, і тут яго атакавалі аж два нямецкія самалёты...

У хуткім часе Дзмітрыя Янава адвезлі ў Буцэвічы, дзе ён доўгі час лячыўся. І не толькі лячыўся, але і пачаў агітаваць жыхароў вёскі за Савецкую

Вера Адамовіч і Ніна Кабанава былі выратаваны брыгадай «Штурмавая», у цэнтры — Марыя Фёдарава.

ўладу, а некаторым гэта не падабалася. Марыя яго неаднаразова папярэджвала, што варта недзе і прамаўчаць, але ён не хацеў нават слухаць. А праз нейкі час Дзмітрыя Янава выдаў хтосьці з мясцовых, і ён аказаўся ў канцлагеры ў Масюкоўшчыне. На шчасце, застаўся жывы, але пра гэта Марыі Міхайлаўне стала вядома толькі пасля вайны.

З пачатку ліпеня 1942 па ліпень 1944 года Марыя Міхайлаўна спачатку была сувязной партызанскага атрада «За Айчыну», затым стала партызанкай атрада «Штурм». Дарэчы, у хуткім часе атрад «Штурм» быў пераутвораны ў партызанскую брыгаду «Штурмавая».

Успамінаючы пра гэты час, Марыя Міхайлаўна расказвае: «У час вайны ў Сёмкаве засталася школа-інтэрнат, дзяцей якой не паспелі эвакуіраваць. У гэтых дзяцей немцы час ад часу бралі кроў для сваіх параненых салдат. Калі ж нашай брыгадзе “Штурмавая” ў лютым 1944 паведамілі, што дзяцей хочуць адвезці ў “Трасцянец” на спальванне, тады і паўстала пытанне пра іх выратаванне. Камандзір брыгады Барыс Лунін адразу ж засумняваўся ў мэтазгоднасці такой аперацыі, бо палічыў яе немагчымай: 17 кіламетраў ад Мінска, могуць загінуць і партызаны, і самі дзеці. Але, на шчасце, камісар брыгады Ілья Фёдараў змог настаяць на сваім. І неўзабаве ён сабраў камандуючых атрадаў “За Айчыну”, “Штурм”, “Грозны”, “Фрунзэ”, “імя Жукава”, і змог пераканаць

іх усё ж такі рызыкнуць. Усе разумелі, што гэта будзе няпроста, але ніхто не адмовіўся. У нас былі парашуты, з якіх мы шылі белыя маскіровачныя накідкі для дзяцей і коней. Сабралі лепшых кулямётчыкаў і аўтаматчыкаў. Рушылі ў пасёлак Сёмкава ноччу. Аперацыя прайшла ўдала — 274 дзіцяці вывезлі больш чым на шасцідзесяці фурманках у Лагойскі раён».

— Я і Вера Вітушка селі на коней і паскакалі ў бліжэйшую вёску, каб даведацца, хто зможа даць прытулак дзецям, бо ў атрадзе ж іх не пакінеш, — успамінае Марыя Міхайлаўна. — Нягледзячы на тое, што ў кожнай сям'і было па тры-чатыры, а то і больш дзяцей, ніхто не адмовіў у дапамозе. Выратаваных дзяцей размеркавалі ў пасёлку Шаршуны, у вёсках Пецькевічы, Рэўкуцьевічы, Горы, Слабада.

У час вайны ў Сёмкаве апынуліся дзеці з розных рэспублік Савецкага Саюза: Беларусі, Расіі, Украіны. Сярод хлопчыкаў быў нават адзін з Аўстрыі. «Праз многія гады пасля вайны ён прыязджаў у Беларусь і ў адным з інтэрв'ю сказаў, што няма ў свеце больш гасцінных і добразычлівых жанчын, чым беларускія», — з усмешкай на твары распавядае Марыя Міхайлаўна. Думаю, такое заключэнне зроблена не на пустым месцы. Аўстрыйскі хлопчык жыў у жанчыны, у якой было трое сыноў. Становішча было цяжкае, бывала, нават хлеба не хапала. Але, нягледзячы на гэта, самую першую бульбіну або кавалак хлеба атрымліваў менавіта хлопчык з Аўстрыі.

У партызанскім жыцці Марыі Міхайлаўны было шмат баявых эпізодаў, але найбольш значнай падзеяй, яна лічыць вызваленне Беларусі ад нямецкіх акупантаў.

У хуткім часе Марыя Пуцейка выйшла замуж за былога камісара партызанскай брыгады «Штурмавая» Ілью Фёдарава.

Гледзячы цяпер на Марыю Міхайлаўну, якая ў свае 89 гадоў жыве з аптымізмам, разумееш, што сілы духу ёй і цяпер не займаць. Яшчэ будучы партызанкай, баявыя заданні заўсёды выконвала на «выдатна». Менавіта таму ў сямейным архіве маецца незлічоная колькасць грамат і ўзнагарод, сярод якіх медаль «Удзельніку партызанскага руху ў Беларусі», юбілейны медаль, прысвечаны 45-годдзю са дня вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў, многія іншыя. Таксама Марыя Міхайлаўна ўзнагароджана ордэнам Айчыннай вайны II ступені і медалём «За перамогу над Германіяй».

Марыя Міхайлаўна выхавала добрых дзяцей, якіх навучыла стойкасці і дабрыні. Паводле яе слоў, «з мужам пашанцавала, ён быў вельмі разумным, добрым чалавекам». І сёння яна ўспамінае пра яго з любоўю. Бо на кожнае свята Ілья Мартынавіч дарыў ёй паштоўку з вершамі ўласнага сачынення. Сёння, збіраючыся за сталом, дзецям і ўнукам Марыя Фёдарава зачытвае лісты і паштоўкі, якія пісаў муж, дзе кожны радок нясе цеплыню і пяшчоту.

Дар'я ШОЦІК, май 2013

Часопіс «МАЛАДОСЦЬ»
лепш за ўсё набываць
праз падпіску —
гэта не толькі беражэ час,
але і эканоміць грошы.
Пасрэдніцтвам «Белпошты»
або пры дапамозе паслугі
«да запатрабавання»
ў крамах «Белсаюздрук»
можна падпісацца
нават на адзін нумар часопіса,
прычым, якой заўгодна колькасці
экзэмпляраў.

Яшчэ сустрэнемся?!

Льготная падпіска для ўстаноў Міністэрства культуры і Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Ведамасны льготны індэкс — 00731; падпісная цана на 1 месяц — 36 000 руб.

Індывідуальная падпіска. Індэкс — 74957. Цана на 1 месяц — 15 900 руб.
Ведамасная падпіска. Індэкс — 749572. Цана на 1 месяц — 45 600 руб.

Індывідуальная льготная падпіска для настаўнікаў. Індэкс — 00592. Цана на 1 месяц — 11200 руб.

Дызайн лагатыпа на вокладцы *Веранікі ШНІП*
Тэхнічнае рэдагаванне і камп'ютарная вёрстка *Святланы СТАРАВЕРАВАЙ*
Стыльрэдактар *Кацярына ГОЛУБ*

Рэдакцыя не ўступае ў перапіску з чытачамі, не рэцэнзуе і не вяртае дасланыя рукапісы.
Пры передруку спасылка на «Маладосць» абавязковая.

Юрыдычны адрас: 220013, Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.
Паштовы адрас: 220034, Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: 284-85-24, 284-41-88, 288-20-72.

Падпісана да друку 11.09.2013. Фармат 84×108 $^{1}/_{16}$. Папера газетная. Друк афсетны. Умоўн. друк. арк. 16,80.
Ул.-выд. арк. 15,31. Тыраж 2363 экз. Заказ 2906. Кошт нумара ў розніцу 16 600 руб.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».
220013, Мінск, праспект Незалежнасці, 79.
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009 г.

Часопіс «Маладосць» зарэгістраваны ў Міністэрстве інфармацыі РБ. Рэг. нум. 16.

maladost@bk.ruhttp://maladosc.livejournal.com

**Заснавальнікі — Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь;
грамадскае аб'яднанне «Саюз пісьменнікаў Беларусі»;
рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»**